PREDICATUL ÎN SITUAŢIA MODULUI INFINITIV (ŞI GERUNZIU)

Raluca Arianna VÎLCEANU
Universitatea de Vest din Timişoara
ralu0978@yahoo.com

The Predicate Realized by an Infinitive (and Gerund)

The verbs in the infinitive, gerund and, rarely, in the participle can be considered as having a predicative function in those instances when they are related to their own subject. The presence of a subject *distinct* from the one of the verb emphasizes their *procedural* content (a characteristic of the verb) and, also, offers the possibility of generating, independently of the verb, several grammatical categories specific to the verb such as person, number and voice; therefore, the infinitive and the gerund stand relatively close to the indicative, subjunctive and imperative. By accepting this function, we reach a very convenient solution to some extreme situations: we refer both to the cases where the Grammar of the Academy expresses uncertainty – they talk about "relative infinitive constructions" as subjects – and the contexts where the infinitive and the gerund express totally opposing actions in relation to the verb, which is difficult to think of in the case of a subject common to both verbs. In the case of the infinitive, accepting the predicative function is subscribed to its unquestionable synonymy with the subjunctive (they both have a similar structure: a specific morpheme and two temporal forms: present and perfect). The infinitive, gerund and participle with distinct subjects are dependent predicates or conditionals: their occurrence is tightly connected with and depends upon the presence of another verb, thus of a regent clause. The infinitive occurs as the predicate of an *independent* sentence when it has the value of an *imperative* and is not preceded by another verb, - all warning-statements of general and impersonal character.

Keywords: *infinitive/gerund*; *predicate*; *dependent predicate*; *verb form*; *antonymous relation*

În tradiţia gramaticală românească – şi nu numai aici – s-a statornicit concepţia potrivit căreia verbul, pentru a putea fi considerat drept predicat al propoziţiei, trebuie să satisfacă, în principiu, două cerinţe (Iordan 1956: 561): a. să aibă, singur, un înţeles deplin sau, cum se obişnuieşte a se spune, să fie autonom din punct de vedere lexical (cerinţă de ordin semantic) şi b. să fie la unul din modurile: indicativ, conjunctiv, optativ-condiţional, imperativ sau prezumtiv (cerinţă de ordin formal) (Slave 1957: 56-60)[1]. Cunoscând, în flexiune, categoriile de persoană şi număr, aceste moduri sunt numite moduri personale şi, din punct de vedere sintactic, predicative (***1963: 216). În opoziţie cu ele, celelalte: infinitivul, gerunziul, participiul şi supinul, neavând ca specifice categoriile gramaticale menţionate, sunt socotite moduri nepersonale[2] şi nepredicative (*** 1963: 216). Întrebuinţarea lor ca substantive (infinitivul) sau ca adjective (participiul, uneori gerunziul) a făcut ca ele să fie numite şi „nume verbale" (Tiktin 1945: 96) sau „forme nominale ale verbului" (Iordan 1946: 181): „Infinitivul este forma substantivală a verbului", iar: „participiul este forma adjectivală" a acestuia. Opinia că, în cazul lor, verbul nu poate funcţiona ca predicat este unanimă în gramaticile noastre. Astfel, în Gramatica Academiei, infinitivul este un mod care, prin natura lui, „ţine şi de verb şi de substantiv, putând avea funcţiuni sintactice specifice fiecăreia dintre aceste două categorii." (***1963: 224). Mai departe, la pagina 227, se spune însă că „infinitivul scurt are rolurile esenţiale ale substantivului, dar nu poate primi determinantul specific al acestuia – atributul. El primeşte determinantul verbului – complementul – fără a avea rolul esenţial al acestuia, acela de predicat". Se deduce de aici, prin urmare, că infinitivul scurt nu îndeplineşte funcţii verbale, ci exclusiv funcţii nominale, – contradicţie flagrantă faţă de citatul imediat precedent (reprodus de la p. 224). Se admite totuşi

[1] Prin formele în care se realizează, prezumtivul se relevă a fi mai curând o conjugare decât un mod verbal.
[2] O vreme, ele au fost numite, impropriu, şi moduri *impersonale,* cf. H. Tiktin, *Gramatica română. Etimologia şi sintaxa,* ediţia a III-a, de I.-A. Candrea, Bucureşti, 1945, p. 96, § 243, *Notă,* şi Ioan Slavici, *Gramatica limbii române,* Partea I. *Etimologia,* Bucureşti, 1914, p. 89. De reţinut că la 1885, I. Manliu, în *Gramatica română. Partea etimologică,* p. 87-88, le spunea totuşi moduri *nepersonale* (sau *nedefinite*).

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

că „infinitivul are, în mod excepţional, funcţiune predicativă” (*** 1963: 227) atunci când, prin imitarea construcţiilor franţuzeşti şi nemţeşti similare, este folosit cu valoare de imperativ – negativ sau afirmativ –, adică în propoziţii independente, unde el nu este regim al altui verb:

„*A nu se pleca* în afară!”.

„*A nu se urca* prin faţă!”.

„*A se respecta* liniştea bolnavilor!”.

În treacăt numai, precizăm că acestor situaţii trebuie să le fie alăturate şi cazurile în care infinitivul (deseori la forma reflexivă) apare totuşi subordonat (deci ca regim al) altui verb şi substituie conjunctivul la persoana a II-a plural (cu sens general), echivalent el însuşi cu un imperativ:

„Rugăm *a nu (se) fuma*!”. (= Rugăm *să nu fumaţi,* sau chiar: *să nu se fumeze.*)

„Rugăm *a (se) circula* pe dreapta!”. (= Rugăm *să circulaţi* (sau: *să se circule*) pe dreapta.)

Întrucât, în literatura noastră de specialitate, problema predicativităţii unora dintre modurile nepersonale a vizat nu numai infinitivul, ci şi, în egală măsură, gerunziul – comentariul care urmează se va referi la ambele moduri verbale, particularităţile luate în considerare fiindu-le în cea mai mare parte comune.

Vorbindu-se de modurile infinitiv şi gerunziu (*** 1963: 227, 232), se dau şi exemple în care verbele aflate la aceste moduri au un subiect al lor, distinct de cel al verbului la mod personal; iată exemplele:

„Vine vremea *de a pricepe* omul ce-i bine şi ce-i rău”.” (Creangă)

„E o absurditate *a se bate* cineva pentru ochii unei actriţe”.” (Negruzzi)

şi

„Căci voi *murind* în sânge, ei pot să fie mari”.” (Eminescu)

Construcţiile de acest fel nu sunt rare în limba română. Recunoscând aici existenţa subiectelor, distincte, pe lângă verbele la infinitiv şi gerunziu, *Gramatica Academiei* rămâne la principiul că aceste moduri nu pot avea funcţie predicativă. Referitor la exemplele, citate acum, cu infinitivul, se face chiar, în mod expres, precizarea: „El (infinitivul) primeşte determinantele verbului… (…) fără a avea rolul esenţial al acestuia, acela de predicat.” (***1963: 227). Dar, în acest fel, apare o discrepanţă: pe de o parte subiectul este definit drept parte principală de propoziţie, iar pe de altă parte se admite existenţa subiectului ca element component într-o construcţie cu funcţie de parte de propoziţie: parte dezvoltată şi, în acelaşi timp, secundară a propoziţiei (căci aşa sunt considerate, în alt loc, construcţiile formate din infinitiv, gerunziu şi participiu plus subiectul lor). ***1963: 82).

Propunându-şi să aducă soluţia de ieşire din această contradicţie, câţiva cercetători au procedat la o reexaminare detaliată a infinitivului şi gerunziului, liniile directoare ale investigaţiei fiind, în esenţă, următoarele: evidenţierea conţinutului verbal al acestora; punctele de apropiere faţă de modurile personale; deosebirile (în cazul infinitivului) faţă de clasa numelui.

Astfel, Matilda Caragiu, în studiul său amplu consacrat gerunziului (Caragiu 1957: 61-89), arată că acesta „este o formă verbală invariabilă care exprimă o acţiune sub formă de proces.”(Caragiu 1957: 65). În această calitate, lui nu-i sunt străine, ci, dimpotrivă, poate exprima categoriile gramaticale specifice verbului, şi anume:

– diateza:

activă: *apucându-l* de bărbie;

reflexivă: *criticându-se* singur (reflexiv obiectiv);

i-am prins *sărutându-se* (reflexiv reciproc);

aprinse o ţigară, *uitându-se* la chibrit (reflexiv dinamic);

întunecându-se, am pornit spre casă (reflexiv impersonal);

făcându-se socoteala, am constatat că… (reflexiv pasiv);

pasivă: împărţeala *fiind făcută,* leul zise…

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

– persoana şi, implicit, numărul, ca două categorii solidare în flexiunea verbală, pot fi redate fie prin formele pronumelui reflexiv în acuzativ (*uitându-mă, uitându-te* etc.) sau în dativ (*plecându-şi* capul, *plecându-ţi* etc.), fie prin pronumele personal subiect (*Plecând el***,** am putut veni eu etc.);

– timpul, redat cu ajutorul contextului, adică prin referire la timpul verbului la mod personal. Ne rezumăm la două exemple, în care gerunziul exprimă, în acest fel, ideea de:

prezent: se înfăţişează înaintea tatălui său, *zicând…*

perfect simplu: *văzându*-l inert şi roşu la obraz, fugi repede acasă.[1].

În privinţa semnificaţiei modale, gerunziul este identificat cu indicativul, ambele fiind moduri ale realităţii, „moduri obiective" (Caragiu 1957: 67).

Concluzia la care ajunge autoarea este că, indiferent de faptul dacă are subiect comun sau deosebit de al verbului la mod personal, ori subiect impersonal, „Gerunziul în limba română… exprimă o acţiune sub formă de proces, în *desfăşurare,* şi… în majoritatea cazurilor, *are funcţiune predicativă, îndeplineşte, adică, funcţiunea de predicat verbal.*". Propoziţiile cu predicatul la acest mod sunt numite propoziţii gerunziale (Caragiu 1957: 88).

La constatări, în general, identice ajunge Ion Diaconescu, în cercetarea sa asupra infinitivului (Diaconescu 1968: 111-121). Ca şi gerunziul, infinitivul „este o formă verbală prin excelenţă" (Diaconescu 1968: 112), el putând exprima prin aceleaşi mijloace – în speţă prin formele pronumelui reflexiv în acuzativ şi în dativ, respectiv prin pronumele personal prezent în enunţ – ideea de persoană şi număr (de ex.: *a mă teme, a te teme* etc., *a-mi aminti, a-şi aminti* etc., sau: El a plecat înainte de *a veni eu*), de diateză (activă: Te-ai dus spre *a stinge* o stea radioasă; reflexivă: înainte de *a se lumina* sau: părea *a-şi hrăni* viaţa din dor) şi de timp (infinitivul având formă pentru prezent: *am cinstea a* vă *spune*, şi pentru perfect: „acest Haralambie a fost om tare înainte *de a se fi hainit*") (Diaconescu 1968: 113-114). Sunt degajate particularităţile de ordin formal, semantic şi combinatoriu care separă infinitivul de substantiv şi îl apropie (cu unele deosebiri, specifice) de conjunctiv, toate acestea întărind ideea „că infinitivul trebuie încadrat în paradigma verbului, alături de modurile personale." (Diaconescu 1968: 114). În final, autorul conchide: „[Infinitivul] în propoziţie poate să îndeplinească funcţia de predicat, intrând astfel în relaţie cu un subiect." (Diaconescu 1968: 121). El poate intra în relaţie cu un subiect comun cu al verbului la mod personal („*Eu* nu mă încumet *a prinde* pe hoţi"), cu un subiect distinct (exprimat: „El a plecat înainte de a veni *tu*" sau subînţeles din pronumele personal cu funcţie de complement direct sau indirect în regentă: „Nu-*ţi* vine *a zice*", „*te* rog *a* mă *ierta*") ori subiectul său poate fi unul nedeterminant („e ruşinos *a fura*", respectiv în propoziţiile în care infinitivul are valoare de imperativ: „*A se agita* înainte de întrebuinţare!", „*A nu se apleca* în afară!"). Propoziţiile cu predicatul la acest mod sunt numite aici propoziţii infinitivale (Diaconescu 1968: 119).

În cele de mai sus am învederat două poziţii – dacă se poate spune aşa – extremiste: una, reflectată în gramatici, împotriva predicativităţii infinitivului şi gerunziului (a modurilor nepersonale, în genere), cealaltă, formulată în studii de reconsiderare, pentru caracterul predicativ total al acestor două moduri, în toate situaţiile menţionate.

Dar pentru ieşirea din impasul pe care-l constituie discrepanţa semnalată mai sus, a fost formulată, drept soluţie, şi propunerea de a nu mai considera subiectul ca o parte principală de propoziţie, ci ca un *determinant verbal* (Iacob 1969: 511),pe acelaşi plan cu complementul (cu complementul direct în primul rând), de care se diferenţiază, totuşi, prin caz (nominativul) şi prin faptul că se acordă formal cu verbul, ceea ce înseamnă că este mai strâns legat de aceasta (Iacob 1969: 512). Perspectiva aceasta – se spune – ar înlesni, evitând orice contradicţie, o dublă alternativă de analiză, adică: 1. „lăsând subiectului rolul sintactic de prim element dependent, nu împiedicăm modurile nepersonale (cu deosebire infinitivul şi gerunziul) de a îndeplini funcţii predicative dependente", sau 2. „ele pot rămâne şi numai părţi secundare de propoziţie, întrucât subiectul dependent nu este propriu-zis un determinant al predicatului, ci un *determinant al*

[1] Pentru toate aceste situaţii şi exemple, vezi Caragiu 1957: 65-67.

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

verbului, indiferent de funcţia sintactică a acestuia." (Iacob 1969: 511). Nu este cazul aici să insistăm asupra acestei concepţii; totuşi, nu-i greu să se observe că, pe de o parte, ea lărgeşte nepermis de mult sfera determinanţilor verbali şi, pe de altă parte, anulează, într-un fel, diferenţa dintre morfologie şi sintaxă, dintre aceste două compartimente ale structurii gramaticale, – ceea ce constituie, indiscutabil, o exagerare.

Totodată, nu putem nicicum accepta propunerea de a nu mai considera subiectul ca o parte principală de propoziţie, ci ca un determinant verbal, pe acelaşi plan cu complementul, de care se diferenţiază totuşi prin caz (nominativul) şi prin faptul că se acordă formal cu verbul. Există aici cel puţin două abateri de la două legi gramaticale bine ştiute şi unanim recunoscute; prima: nominativul este cazul nonsubordonării (sau nondeterminării) şi a doua: nu subiectul se acordă – în număr, persoană şi, când e cazul în gen – cu verbul, ci exact invers, fapt care l-a determinat cândva pe D.D. Draşoveanu să susţină, cu tărie, că raportul sintactic dintre subiect şi verbul predicat este unul de determinare a predicatului faţă de subiect (Draşoveanu 1958: 175-182).

Existenţa acestor puncte de vedere, unele dintre ele exprimate după apariţia Gramaticii Academiei (1963), arată că ideea (acceptată prin tradiţie) potrivit căreia infinitivul şi gerunziul – moduri nepersonale – sunt lipsite de valoare predicativă nu trebuie (şi nu poate fi) privită în mod rigid, ci dimpotrivă.

În ceea ce ne priveşte, nu aderăm – mai exact spus: nu aderăm total – la opiniile mai sus amintite, ci suntem pentru o soluţie de mijloc, mult mai convenabilă. Considerăm, anume, că verbul la infinitiv şi la gerunziu poate fi socotit predicat în acele situaţii în care el se raportează la un subiect al lui, neidentic cu subiectul verbului la mod personal, ca în aceste cazuri (vezi şi unele din exemplele deja citate mai sus):

„În două părţi infernul portalele-şi deschide
Spre-*a începea* cu mia răsufletele hâde." (Eminescu)[1]

„Odată, *venind* noi de la Piatra, … ne-au ieşit înainte oameni mânjiţi cu funingine pe obraz." (Sadoveanu)

Prezenţa subiectului propriu (= distinct) pe lângă un infinitiv sau un gerunziu – fapt subliniat în mod deosebit şi de unii autori pomeniţi aici (Caragiu 1957: 69 şi Diaconescu 1968: 118) – noi o considerăm deci ca o dovadă esenţială a predicativităţii acestor moduri în cazurile respective. Cel puţin trei explicaţii pot fi aduse în favoarea ei:

Se afirmă – şi pe drept – că subiectul, ca parte principală a propoziţiei, nu poate fi conceput decât în relaţie cu cealaltă parte principală a acesteia: predicatul (Iordan 1956: 534), fapt reflectat în înseşi definiţiile lor. Raportarea strânsă şi reciprocă, în aceste definiţii, a unuia la celălalt a îndreptăţit, iarăşi, afirmaţia că ele sunt *co-relative.* Or, neadmiţând caracterul predicativ al infinitivului şi gerunziului în situaţiile menţionate, înseamnă: fie să nu mai acceptăm că termenul (în nominativ) la care ele se raportează nu le este subiect, pentru că nu l-am mai putea defini ca atare (de vreme ce, este ştiut, subiectul se defineşte numai prin raportare la predicat, şi invers), fie să-l considerăm subiect, iar atunci nu i-am putea spune decât: „subiect *al verbului*", ceea ce echivalează cu a amesteca planul sintaxei cu cel al morfologiei[2] sau, altfel spus, cu a nu mai păstra o anume distincţie ce trebuie, oricum, avută în vedere (măcar în terminologie) între aceste două compartimente ale structurii gramaticale. Sau chiar, revenind la contradicţia pe care am semnalat-o mai sus şi considerând că în exemplul „Eu am ajuns înainte de *a sosi el*" infinitivul este complement circumstanţial temporal, va trebui să spunem că pronumele *el* este „subiectul complementului" respectiv, ceea ce ni se pare, de asemenea, un abuz terminologic (cel puţin), o *contradictio in dictu.*

Pe de altă parte, dacă, spre exemplu, în situaţia verbelor semiauxiliare de modalitate şi de aspect, s-a putut recurge, pentru probarea caracterului lor nepredicativ, şi la un criteriu ca acela al *comunităţii de subiect* cu verbul următor la conjunctiv (*pot să cânt, vreau să plec, încep*

[1] Exemplul lui Ion Diaconescu, *lucr. cit.*, p. 119.
[2] Aceeaşi remarcă, *supra*, în legătură cu soluţia propusă de Şt. Iacob.

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

să scriu etc.), infinitiv (*pot cânta, încep a scrie*) sau supin (*termin de scris*) (***1963: 205 şi Guţu 1956: 88) – ne apare cu totul justificat (respectând o consecvenţă!) ca în situaţia de faţă să ne folosim, cu un drept egal, de *reversul* aceluiaşi criteriu: *noncomunitatea de subiect* (dintre infinitiv sau gerunziu şi verbul la mod personal). Deosebirea existentă aici la nivelul acţiunilor exprimate: *deschide – a intra,* respectiv: *venind – au ieşit (înainte)* se menţine şi la nivelul subiectelor („agenţilor"): *infernul-răsufletele,* respectiv: *noi – oameni.* Fiecare din cele patru procese este atribuit sau este pus aici în legătură cu un *alt* „autor", cu un *alt* subiect, ceea ce nu se întâmplă, de ex., în: „De-abia îndrăznesc *a mărturisi.*" (***1963: 227) sau: „*Venind* ciobanii şi *văzând* toate astea, se mirară." (***1963: 231), unde subiectele la care se raportează infinitivul şi gerunziile rămân comune (*eu* – subînţeles, respectiv *ciobanii*) cu ale verbelor la mod personal (*îndrăznesc, se mirară*).

Un alt fapt, nu mai puţin important, care trebuie luat în considerare, este şi acela că în numeroase cazuri acţiunile exprimate de verbul la infinitiv sau gerunziu cu subiect distinct, pe de o parte, şi de celălalt verb, la mod personal, pe de altă parte, sunt – semantic – nu numai diferite, ci chiar *opuse,* antonimice:

„Tata a plecat / înainte de a veni mama."

„Plecând noi / au putut veni ceilalţi."

Este, credem, de prisos să precizăm că un asemenea raport antonimic la nivelul acţiunilor este posibil numai prin raportarea acestor acţiuni la autori *diferiţi,* deci numai în prezenţa unor subiecte separate pentru infinitiv şi gerunziu, respectiv pentru celălalt verb, nu şi în situaţia unui subiect comun al acestora; enunţuri ca: „Tata *a plecat* / înainte de *a veni* (tot tata)" şi „*Plecând* n o i / *am putut* ***veni*** (tot noi)" sau chiar „Înainte de *a pleca* (t a t a), tata *a venit*" şi „*Plecând* (n o i), noi *am putut* ***veni***" sunt exemple de contradicţii în sine, sunt, adică, nonsensuri.

Acelaşi criteriu al subiectului *separat* trebuie să-l fi avut în vedere şi H. Tiktin atunci când, după ce precizează: „Formele nominale ale verbului (…) nu pot sluji drept verb al predicatului." (Tiktin 1945: 157), adaugă, concesiv: „Totuşi, în propoziţiile dependente se aplică câteodată şi numele verbale în funcţiunea de verb al predicatului." (Tiktin 1945: 157), căci nu întâmplător el îşi ilustrează afirmaţia cu aceste două exemple, în care atât infinitivul, cât şi gerunziul (în exprimarea sa: „gerundiul") au subiectul lor, diferit de al celuilalt verb: „Până *a nu se risipi* n o r i i, aerul nu se va încălzi" şi: „În 1520, *murind* S e l i m, urmaşul său Soliman îndată ridică armele în contra ţărilor de la Dunăre." (Tiktin 1945: 157).

În sprijinul opiniei noastre în chestiunea de faţă putem aduce şi faptul că în *Gramatica Academiei* (***1963: 82) despre infinitivul, gerunziul şi participiul „cu un subiect al lor" se afirmă că „sunt părţi de propoziţie dezvoltate care *pun… probleme specifice*", că „au o structură complexă" şi, mai ales, că ele numai „*formal* fac parte" din cadrul propoziţiei cu predicat la mod personal. Nu ni se explică desluşit şi nici nu ne putem da seama ce anume au vrut să spună autorii gramaticii academice prin formularea: „numai *formal* fac parte" din cadrul propoziţiei cu predicat la mod personal. Să înţelegem că, de fapt, adică funcţional, ele (pe noi ne interesează în primul rând infinitivul) reprezintă fiecare o altă unitate propoziţională? Evident că da, căci o altă interpretare nu vedem care ar mai putea fi, în astfel de situaţii. În aceeaşi lucrare, în alt loc (vol. II, p. 88), arătându-se, de asemenea, că infinitivul şi gerunziul pot avea un subiect al lor şi că el trebuie să fie totdeauna exprimat, se menţionează: „Acestea sunt de fapt *singurele situaţii care interesează sintaxa subiectului*.". După cum se vede, alături de infinitiv şi gerunziu (acesta este exemplificat prin: „Odată, *slujind* un episcop oarecare, de hramul bisericii,… părintele Duhu intră în biserică." (Creangă)) este amintit aici, ca putând avea subiect separat, şi *participiul,* citându-se în acest sens exemplul: „Acestea *zise,* a murit liniştit." (Sadoveanu), la care mai pot fi adăugate altele: „Odată lucrul *terminat,* constructorii au plecat în concediu." sau: „Disputa odată *încheiată,* ei au început colaborarea fructuoasă.". În aceste condiţii, afirmaţia noastră referitoare la predicativitatea infinitivului şi gerunziului priveşte, aşadar, şi *participiul.*

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

În legătură cu infinitivul, trebuie spus că el are funcţie de predicat şi în situaţiile în care, precedat fiind de pronumele *cine,* urmează după verbul *a fi* sau *a avea,* acesta cu sensul 'a fi, a exista, a se afla', în construcţii fixe, de ex.: „Nu-i cine pleca."; „Ai să te duci în fundul iadului şi n-are să aibă cine te *scoate*." (Creangă); „Acu n-are cine mă *spăla,* n-are cine mă *îngrijі*... n-are cine-mi *spune* o vorbă bună." (Sadoveanu). Considerăm că putem vorbi în aceste cazuri nu de construcţii infinitivale relative având funcţia de subiect[1], ci de propoziţii subiective infinitivale (Diaconescu 1968: 120). Valoarea predicativă a infinitivului se susţine aici nu numai prin aceea că el are un subiect al său în pronumele *cine,* dar ea decurge şi din faptul că acest pronume este, totodată, şi un element joncţional specific raportului *interpropoziţional,* nu intrapropoziţional, adică el leagă (sau delimitează) două *propoziţii,* nu două părţi de propoziţie[2]. Şi este admis că prezenţa unui *jonctiv subordonator* de tip conjuncţional conferă secvenţei pe care el o deschide statut de *propoziţie,* nu de parte de propoziţie. O afirmă chiar autorii *Gramaticii Academiei,* atunci când, în exemple ca (*** 1963: 328): „*Deşi despărţite,* lucrurile au unire." (Conachi); „*Deşi copilandru,* puse ţara la cale ca şi un om matur." (Ispirescu); „O văzusem atât de frumoasă, *deşi palidă*." (Negruzzi) etc., fragmentele subliniate sunt considerate de dânşii drept propoziţii tocmai pentru că includ conjuncţia subordonatoare *deşi,* adică în termenii de acolo: „Prezenţa conjuncţiei subordonatoare este un indiciu că aceste construcţii nu sunt *părţi de propoziţie* (…), ci *propoziţii* concesive, fie eliptice de predicat, fie nominale, cu predicatul exprimat numai prin numele predicativ." (*** 1963: 329). Să mai adăugăm, în plus, că aici – şi nu numai aici – infinitivul este, după cum se spune şi în *Gramatica Academiei* (II, p. 83)[3], echivalentul direct al conjunctivului, căci numai aşa se face că, exact în aceleaşi condiţii, în locul infinitivului apare întrebuinţat conjunctivul, de exemplu: „Dac-ar fi să iasă toţi învăţaţi, după cum socoţi tu, n-ar mai ave cine*să* ne *tragă* ciubotele." (Creangă) sau: „Trebuie să fugiţi înainte de seceră, să n-aibă cine*să* le *secere* grâul." (M. Preda).

În limitele criteriului pe care l-am adoptat aici – noncomunitatea de subiect – , se poate admite că modurile infinitiv şi gerunziu au funcţie predicativă încă în două cazuri:

a) când subiectul lor, *diferit* de al regentei, rămâne *nedeterminat*, ca în aceste exemple: „E uşor / *a scrie* versuri…"; „E mai lesne / *a zice* / decât *a face.*"; „… au strigat toate deodată / că nici n-au auzit măcar / *pomenindu-se* de numele ei." (Creangă); „Căci auzise ea / *spunând* la biserică în Parimei / că omul învăţat înţelept va fi." (Creangă).

b) când, în loc de subiect, subiect distinct, ele (gerunziul în primul rând) – ca verbe la diateza *reflexivă* cu sens pasiv – sunt urmate de câte o propoziţie subiectivă, de ex.: „E uşor / a se afirma / *că totul se rezolvă* / când ne luăm după aparenţe."; „Am auzit / *spunându-se / că totul se va rezolva*."[4].

Subiectul, distinct, al infinitivului şi gerunziului este, de obicei, un subiect simplu, dar el poate fi, uneori, şi *multiplu* – similitudine perfectă cu situaţiile în care predicatul este un verb la mod personal. De pildă: „Eu am ajuns acolo / înainte de *a fi venit el şi ceilalţi*."; „*Ajungând el şi ceilalţi* acasă, / nimeni nu le-a ieşit în întâmpinare.". De reţinut totuşi că aici subiectul multiplu trebuie marcat în mod necesar prin conjuncţia *şi* (eventual *şi cu*), utilizarea prepoziţiei *cu* şi a locuţiunilor prepoziţionale care o cuprind: *împreună cu, cu tot cu, cu… cu tot* rămânând neconcludentă în acest sens, dat fiind că în cazul infinitivului şi gerunziului lipseşte posibilitatea

[1] Aşa cum se afirmă în *Gramatica Academiei*, II, p. 83.

[2] În virtutea acestui fapt infinitivul a fost considerat predicativ şi atunci când este precedat de adverbele *unde, cum, când* şi urmează după verbul *a avea,* având subiect comun cu al acestuia: „N-am u n d e *dormi*."; „N-are c â n d *pleca."*; „N-a avut c u m *face*.". E vorba de completive directe *infinitivale,* cf. Ion Diaconescu, *lucr. cit.,* p. 121. Vezi şi A. Philippide, *Gramatica elementară…,* p. 309-310, unde autorul precizează: „În *propoziţii* relative… infinitivul fără *a* serveşte ca *predicat*" şi ilustrează cu numeroase exemple din opera lui I. Creangă.

[3] „Construcţiile infinitivale relative sunt echivalente directe ale unor propoziţii subiective… cu verbul la conjunctiv."

[4] Şi în asemenea situaţii infinitivul este – credem – un echivalent direct al conjunctivului, cf.: „E mai lesne / a zice." – „E mai lesne – să zici."; „E uşor / *a se afirma*." – „E uşor / *să afirmi*.".

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

acordului *la plural* – element de natură să înlăture confuzia cu un complement sociativ[1]. Astfel, dacă în exemplele de mai sus vom substitui conjuncţia *şi* prin prepoziţia *cu:* „…înainte de *a fi venit el cu ceilalţi…*" sau printr-una din locuţiunile prepoziţionale amintite: „… înainte de *a fi venit el împreună cu ceilalţi*", *ceilalţi* poate primi o dublă interpretare: element al subiectului multiplu, dar şi (mai degrabă) complement sociativ, dualitate ce nu se mai menţine în situaţia modurilor personale, de ex.: „Eu am ajuns acolo când *el cu (împreună cu) ceilalţi nu veniseră* (sub. multiplu), sau „…*el cu (împreună cu) ceilalţi nu venise*" (compl. sociativ), respectiv: „Când *au ajuns el cu (împreună cu) ceilalţi…*" (sub. multiplu), sau: „Când *a ajuns el cu (împreună cu) ceilalţi…"* (compl. sociativ). Afirmaţia de mai sus cade, firește, în cazurile în care în context există un determinant la plural, acordat, cu elementele unite prin *cu* (sau printr-o locuţiune prepoziţională echivalentă), – indiciu clar al ideii de subiect multiplu[2]: „Eu am ajuns acasă / înainte de a veni *el cu (împreună cu) fratele, istoviţi* de oboseală.", „Ajungând acasă *el cu (împreună cu) fratele, obosiţi, /* nimeni nu le-a ieşit în întâmpinare.". În situaţia participiului lucrurile se prezintă fără echivoc datorită acordului absolut indispensabil aici, cf.: „Odată *casa terminată,* constructorii au plecat în concediu." – „Odată *casa cu (împreună cu) gardul terminate,* constructorii au plecat în concediu."

Dar apreciind că infinitivul şi gerunziul (inclusiv participiul) au funcţie predicativă atunci când subiectul lor este altul decât al verbului la mod personal, e necesar să adăugăm numaidecât o precizare: aceea că ele constituie „predicate *dependente*" sau „predicate *de gradul II*" (Hazy 1971: 17), dat fiind că propoziţiile în care funcţionează ca atare sunt – cu excepţia întrebuinţării infinitivului în locul imperativului în enunţuri independente: „*A se urca* prin spate!", „*A nu călca* iarba!" etc. – totdeauna propoziţii subordonate, lucru învederat, de altfel, în situaţiile exemplificate de noi până aici. Faptul că ele nu pot apărea în propoziţii independente (sau principale), ci presupun constant o regentă, deci un alt predicat la un mod personal, le-a atras şi denumirea, mai nimerită, de „predicate *condiţionate.*" (Hazy 1971: 17)[3].

Există totuşi situaţii când gerunziul (chiar neavând subiect separat) nu se subordonează decât parţial acestei afirmaţii. Astfel, în exemplul „Se urcă în trăsură *punându*-şi la picioare geamantanul *Eleonorei…*" (Dumitru, Cr.), gerunziul nu poate fi considerat complement circumstanţial modal, căci nu arată felul acţiunii *se urcă,* nici complement circumstanţial temporal, şi nici vreo subordonată de acest fel, ci, cum remarcă Matilda Caragiu (Caragiu 1957: 80), el are aici „rolul de predicat verbal al unei propoziţii independente, pentru că acţiunea exprimată de el este numai succesivă celeilalte acţiuni (*se urcă*), nu şi dependentă faţă de ea.". Sensul frazei nu poate fi decât acesta: 'Se urcă în trăsură şi îşi puse la picioare geamantanul Eleonorei'. Şi mai clar se prezintă lucrurile în acest caz: „Faptul ni se pare de o deosebită importanţă, *meritând* o subliniere." (L. Blaga), unde gerunziul nu credem să poată fi interpretat în alt chip decât ca predicat al unei propoziţii *principale* în raport de coordonare cu prima: 'Faptul ni se pare de o deosebită importanţă, *şi(deci) merită o subliniere*'. Iată, prin urmare, că în exemple de acest fel gerunziul este, într-adevăr, un predicat *condiţionat* (am spus deja că această denumire ni se pare mai „nimerită"), în sensul că presupune existenţa celuilalt predicat, dar el nu este şi „dependent" în sensul critic gramatical al termenului, ci, dimpotrivă, este *predicat al unei principale.*

Consecvenţi soluţiei pentru care ne-am pronunţat în problema predicativităţii modurilor nepersonale şi în virtutea criteriului pe care ea se sprijină, despre predicate dependente (condiţionate) vom vorbi – se înţelege – şi în situaţiile în care verbul la infinitiv, gerunziu (sau, mai rar, la participiu) este:

---

[1] Pentru aceasta vezi pe larg în cursul litografiat *Limba română contemporană,* fascicula a II-a, *Complementul,* Universitatea din Timişoara, 1972, p. 65-67, şi fascicula a III-a, 1973, p. 23-24, redactat de D. Crașoveanu.

[2] La acelaşi indiciu se recurge uneori şi în situaţia predicatului la mod personal dacă acesta prezintă forme omofone pentru singular şi plural (ex.: eu *mergeam* – noi *mergeam*). Cf. Şt. Giosu, *Indicaţii practice cu privire la analiza sintactică,* în „Analele Ştiinţifice ale Universităţii Al. Cuza din Iaşi (serie nouă)", Secţiunea a III-a, tom. III, fasc. 1-2, 1957, p. 177-178.

[3] Predicat „dependent" sau „condiţionat" este, în general, şi verbul la conjunctiv.

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

– element component al unei locuţiuni verbale, de ex.: „El a plecat / fără *a băga* v o i *de seamă*.”; „*Luându-ne* n o i *rămas bun,* / ei s-au întors acasă.”.
– Sau un verb copulativ, component al predicatului nominal: „El a funcţionat ca rector / până *a fi (a fi fost)* voi *studenţi*.”; „Satul Broşteni *fiind împrăştiat* ca mai toate satele de la munte, / nu se ruşina lupul şi ursul a se arăta ziua-n amiaza mare prin el.” (Creangă). Exemplul din urmă este, de altfel, menţionat şi în *Gramatica Academiei* (***1963: 103), unde construcţia *fiind împrăştiat* chiar este considerată predicat nominal.

Propoziţiile subordonate cu predicatul la infinitiv, gerunziu (sau participiu) se diferenţiază între ele în ceea ce priveşte felul de a marca raportul sintactic cu propoziţia regentă. Din acest punct de vedere, *infinitivul* se găseşte într-o situaţie, oarecum, privilegiată, dat fiind că el îşi păstrează morfemul specific *a* cu valoare de conjuncţie (ca şi *să,* în cazul conjunctivului[1]), căruia îi sunt asociate unele prepoziţii (câteodată şi locuţiuni prepoziţionale), ca: *până, pentru, spre, înainte de* etc. (de ex.: „El singur zeu stătut-au / *nainte de-a fi* zeii.”). Dacă admitem că *a* este în acest caz *conjuncţie* proprie infinitivului[2], atunci combinaţiile *până a, pentru a, spre a, înainte de a* etc. sunt îmbinări locuţional-conjuncţionale specifice acestui mod (să se reţină că infinitivul nu se poate construi cu prepoziţii decât în prezenţa morfemului specific *a*), apte să limpezească felul (= circumstanţială de timp, de scop etc.) al subordonatei respective. Se poate spune, astfel, că raportul dintre o atare subordonată şi regentă se realizează conjuncţional. Cuvintele lui Ion Diaconescu afirmă fără echivoc acest lucru şi ni se pare foarte nimerit să le citãm: „folosirea prepoziţiilor nu constituie un fapt caracteristic numai pentru infinitiv, ele putând apărea, în mod frecvent, şi pe lângă verbe la modul conjunctiv şi, uneori, la indicativ, în poziţii sintactice identice.”[3]; şi: „un verb la infinitiv poate fi însoţit de o propoziţie numai în prezenţa morfemului *a;* în absenţa acestuia, relaţia nu mai este posibilă. Această situaţie conferă lui *a* o poziţie similară cu a conjuncţiei *să* de la modul conjunctiv. În planul paradigmatic, *a* are rolul de morfem caracteristic modului infinitiv, iar în cel sintagmatic, îndeplineşte rolul de element de relaţie între un determinant (substantiv, adjectiv, verb) şi un infinitiv. În acest context, *a* se poate defini ca o conjuncţie. În relaţia de dependenţă a infinitivului faţă de un alt verb, *a* apare ca element necesar, obligatoriu. Se exclud, desigur, cazurile când infinitivul participă ca formant de bază în structura modurilor şi a timpurilor compuse – *aş cânta, voi cânta* – deoarece între cele două componente (auxiliarul *a avea* sau *a vrea* şi verbul de conjugat) nu se mai stabileşte un raport de dependenţă.” (Diaconescu 1968: 117).

În situaţia gerunziului, raportul dintre subordonată şi regentă se realizează, în aparenţă, prin juxtapunere; în fond însă, e vorba tot de o realizare joncţională, căci conjuncţiile şi locuţiunile conjuncţionale există, dar incluse (încorporate) în gerunziu[4]. Sau, în alţi termeni: trecând verbul de la o formă modală personală la forma gerunzială, elementele joncţionale prezente în primul caz nu dispar în cel de al doilea, ci sunt absorbite în forma gerunziului, cf.: „*În timp ce (pe când) veneam* noi de la Piatra, / … ne-au ieşit înainte oameni…” – „*Venind* noi de la Piatra, / ... ne-au ieşit înainte oameni…” sau: „*După ce* a murit Selim, / urmaşul său Soliman îndată a ridicat armele…” – „… *Murind* Selim, / urmaşul său Soliman îndată a ridicat armele…”. E drept că prin includerea acestor jonctive în gerunziu, raportul sintactic devine mai puţin ferm, subordonata respectivă lăsând, în acest fel, deschisă posibilitatea unei duble (sau triple) interpretări a ei (Hazy 1971: 18). De exemplu, în fraza: „*Aflându-te tu aici,*/ eu nu mă mai tem de nimic.”, prima propoziţie poate fi socotită: cauzală (*De vreme ce* tu te afli aici), temporală (*Când (ori de câte ori)* tu te afli aici) sau chiar condiţională (*Dacă* tu te afli aici).

[1] Discuţia pe larg în acest sens la Ion Diaconescu, *art. cit.,* p. 115-117.
[2] Cum susţine – energic şi convingător – Ion Diaconescu, *art. cit.,* p. 117.
[3] Şi se dau (la pagina 116) aceste exemple: „*Înainte să mă scol,* întâi plâng şi-apoi mă spăl.”, „*Până pleci,* să mai treci pe la mine.”.
[4] Aceeaşi opinie şi la Şt. Hazy, *lucr. cit.,* p. 18.

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

Cât priveşte *participiul*, el se plasează, din acest punct de vedere, între infinitiv şi gerunziu. Adică el poate apărea fie însoţit de secvenţa, cu valoare adverbială, *o dată:* „*Odată* disputa *încheiată,* / a început colaborarea lor fructuoasă.", fie neînsoţit de aceasta: „Acestea *zise,*/ el a murit liniştit.". În cel de-al doilea caz, ca şi în situaţia gerunziului, participiul include în sine valoarea elementului conjuncţional, ceea ce face, de asemenea, ca valoarea subordonatei respective să „penduleze" între temporală (*După ce* acestea au fost zise) şi cauzală (*Întrucât (deoarece, dat fiind că)* acestea au fost zise).

Din ansamblul discuţiei prezentate aici pot fi reţinute, în concluzie, următoarele:

1. Verbele la infinitiv, gerunziu şi, mai rar, la participiu pot fi considerate ca având funcţie predicativă în situaţiile în care ele se raportează la un subiect al lor. Prezenţa subiectului *distinct* de al verbului la mod personal evidenţiază pregnant conţinutul lor *procesual* (trăsătură proprie verbului prin excelenţă) şi, de asemenea, le conferă posibilitatea de a reda, independent de verbul la mod personal, unele categorii gramaticale specifice verbului: persoana, numărul şi diateza[1], fapt prin care ele (infinitivul şi gerunziul mai ales) se situează în imediata vecinătate a modurilor personale. Acordându-le o astfel de valoare în condiţiile menţionate, este evidentă discrepanţa de care am vorbit şi, totodată, se ajunge la o soluţie convenabilă pentru unele situaţii-limită: ne referim atât la cazuri ca: „nu-i *cine pleca*", „n-are cine mă *ajuta*" etc., faţă de care *Gramatica Academiei* (***1963: 83) adoptă o poziţie incertă: vorbeşte de „construcţii infinitivale relative" având funcţia de subiect, dar adaugă: „sunt echivalentele directe ale unor *propoziţii* subiective", – cât şi la contextele în care infinitivul şi gerunziul exprimă acţiuni complet opuse acţiunii redate de verbul la mod personal, lucru greu de conceput în cazul existenţei unui subiect comun pentru ele şi pentru acesta din urmă. În cazul infinitivului, acceptarea valorii predicative se înscrie pe linia sinonimiei lui, necontestate, cu conjunctivul (de care se apropie şi structural: fiecare are un morfem specific, ambele dispun doar de câte două forme temporale: prezent şi perfect).

Infinitivul, gerunziul şi participiul cu subiect distinct sunt predicate dependente sau condiţionate: apariţia lor e strâns legată şi dependentă de prezenţa unui alt verb, deci a unei propoziţii regente.

Infinitivul apare ca predicat şi al unei propoziţii *independente* atunci când el are valoare de *imperativ* şi nu este precedat de un alt verb la mod personal, adică în enunţuri scurte de tipul „*A nu se apleca* în afară!", „*A se agita* înainte de întrebuinţare!", „*A se feri* de umezeală!", „*A se feri* de foc!", „*A se vedea* paginile!", „*A nu traversa* pe loc nemarcat!" etc. – toate enunţuri-avertisment cu caracter general sau impersonal.

În limba română actuală, ca, de altfel, şi în limba mai veche, construcţiile cu infinitivul continuă să fie concurate (deseori şi înlocuite) de cele cu conjunctivul.

2. Având, în situaţii (condiţii) bine determinate, şi valoare predicativă, infinitivul românesc se dovedeşte a fi o modalitate de expresie pentru aproape toate poziţiile sau funcţiile sintactice din cadrul enunţului propoziţional, de la cea de subiect („E uşor *a zice,* / Mai greu e *a face*.") până la aceea de complement instrumental („El a început lupta *prin a ataca* vijelios şi a sfârşit *prin a se retrage* strategic.") sau, mai rar, complement de relaţie („De numele d-tale am auzit, dar *a* (te) *vedea* nu te-am văzut."(*** 1963: 193).

Referinţe bibliografice:

AVRAM, Mioara 1986: *Gramatica pentru toţi*, Bucureşti, Editura Academiei.
CARAGIU, Matilda 1957: *Sintaxa gerunziului românesc*, in „Studii de gramatică", II, p. 61-89.
CARAGIU, Matilda 1962: *Moduri nepersonale*, in „Studii şi cercetări lingvistice", XIII, nr. 1, p. 29-42.
CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, Gh. 1994: *Sintaxa limbii române,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică.

[1] La acad. Iorgu Iordan, Valeria Guţu Romalo şi Al. Niculescu (1967: 203), acest lucru este admis în cazul infinitivului, dar, curios, nu mai este acceptat pentru gerunziu.

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)

CRAŞOVEANU, D. 1972: *Limba română contemporană,* Fascicula a II-a (curs), Timişoara, Tipografia Universităţii din Timişoara.
CRAŞOVEANU, D. 1973: *Limba română contemporană,* Fascicula a III-a (curs), Timişoara, Tipografia Universităţii din Timişoara.
DIACONESCU, Ion 1968: *Observaţii cu privire la valoarea infinitivului în limba română*, in „Limba română", nr. 2, p. 111-121.
DIACONESCU, Ion 1989: *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.
DIMITRIU, C. 1982: *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa,* Iaşi, Editura Junimea.
DRAŞOVEANU, D. 1958: *Despre natura raportului dintre subiect şi predicat,* in „Cercetări de lingvistică", nr. 3, Cluj-Napoca, p. 175-182.
GIOSU, Şt. 1957: *Indicaţii practice cu privire la analiza sintactică,* in „Analele ştiinţifice ale Universităţii Al. I. Cuza" (serie nouă), secţiunea a III-a, tom. III, fasc. 1-2, Iaşi.
GUŢU ROMALO, Valeria 1956: *Semiauxiliarele de mod*, in „Studii de gramatică", vol. I, Bucureşti, Editura Academiei, p. 57-81.
HAZY, Şt. 1971: *Analiza contextuală a predicativităţii* (rez. tezei de doctorat), Universitatea din Bucureşti.
IACOB, Şt. 1969: *Natura subiectului*, in „Limba română", XVIII, nr. 5, Bucureşti, Editura Academiei, p. 509-512.
IORDAN, Iorgu 1946: *Gramatica limbii române,* ed. a II-a, Bucureşti.
IORDAN, Iorgu 1956: *Limba română contemporană,* ed. a II-a, Bucureşti, Editura Ministerului Învăţământului.
IORDAN, Iorgu, GUŢU, Valeria, NICULESCU, Al. 1967: *Structura morfologică a limbii române contemporane,* ed. a II-a, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
IRIMIA, D. 1983: *Structura gramaticală a limbii române. Sintaxa*, Iaşi, Editura Junimea.
MANLIU, I. 1895: *Gramatica română. Partea etimologică,* Bucureşti.
PHILIPPIDE, Alexandru 1897: *Gramatica elementară a limbii române,* Iaşi, Kuppermann.
SLAVE, Elena 1957: *Prezumtivul,* in „Studii de gramatică", vol. II, p. 52-60.
SLAVICI, Ioan 1914: *Gramatica limbii române. Partea I. Etimologia,* Bucureşti, Editura Minerva.
ŞERBAN, Vasile 1970: *Sintaxa limbii române,* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
TIKTIN, H. 1945: *Gramatica română. Etimologia şi sintaxa,* ed. a III-a, de I. Aurel Candrea, Bucureşti, Editura Tempo.
* * * 1963: *Gramatica Academiei*, vol. I, II, ediţia a 2-a, Bucureşti.

BDD-A23072 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:34 UTC)